

**Національна історична
бібліотека України**

**Інформаційно-бібліографічне забезпечення
історико-краєзнавчих досліджень з вивчення
історії населених пунктів**

*Поліщук М. А.
Національна історична бібліотека України*

Обстеження документів з ретроспективної частини фонду НІБУ, зокрема тих розділів, які містять документи з історії населених пунктів Київської області. При цьому, насамперед, здійснюється пошук за географічною ознакою «Київська область», «Київська губернія» тощо

Таблиця 1.

Друковані джерела матеріалів про населені пункти Київської області

№	Опис документа	Місцезнаходження у фонді НІБУ, шифр, інвентарний номер	Зміст (анотація до видання)	Приблизний обсяг відомостей про міста і села Київщини (кількість назв населених пунктів)
1	2	3	4	5
1.	Список поселень Київщини / Виконавчий комітет Київської губерніяльної ради робітничих, селянських та червоноармійських депутатів. - К.: Вид. газети "Вісник Київ. губвиконкому", 1924. - XIX, 2, 154 с.	ДБ, 9(с2Киев) С726, 470998	У даному довіднику відображено населені пункти: міста, села, хутори, урочища, які раніше входили в межі Київщини та існували як окремі населені пункти. Деякі села були навіть районними центрами, які згідно з сучасним АТУ зняли, змінили свою назву або адміністративні координати. У таблицях вказані дані перепису населення кожного населеного пункту за 1923 рік. Посилання на <u>відскановану версію на сайті НІБУ</u> : http://nibu.kiev.ua/greenstone/cgi-bin/library.cgi?e=q-01000-00---off-0adminZz-co4--00-1---0-10-0--0--0direct-10-DT-4-----0-11-11-uk-50--20-about-%d1%81%ad0%bf%ad0%b8%ad1%81%ad0%be%ad0%ba+%d0%bf%ad0%be%ad1%81%ad0%b5%ad0%bb%ad0%b5%ad0%bd%ad1%8c--00-3-1-00-0-4--0-0-11-10-0utfZz-8-00&a=d&c=admin-co4&srp=0&srn=0&ccl=search&d=HASH0154e55a587f05627583c544	Загальна кількість назв населених пунктів: ≈3300 Обсяг відомостей про міста і села Київщини: ≈1750 Не введено в БД «Історія міст і сіл України»

Мета даного дослідження – на основі аналізу друкованих джерел, які містять краєзнавчі матеріали про інформацію населених пунктів Київщини, створити рекомендований перелік бібліографічних описів документів для подальшого заповнення інформаційних лакун з історії населених пунктів Київської області у БД «Історія міст і сіл України».

Об'єктом дослідження є ретроспективна частина фонду Національної історичної бібліотеки України, зокрема у: «Відділі довідково-бібліографічної та науково-інформаційної роботи» (ДБ), «Науково-дослідному відділі стародрукованих, цінних та рідкісних видань» (НДВ СЦРВ), «Відділі обслуговування користувачів» (ОК), «Відділі організації і зберігання фонду» (КХ).

Розглянемо на прикладі деяких джерел, чому саме їх необхідно внести до електронної бази даних «Історія міст і сіл України»

Довідна книга «Уся Київщина» на 1928 рік: рік видання третій – Київ : Пролетарська Правда, 1928. – [634] с.

У цьому виданні вказані деякі вже нині неіснуючі районні центри (Київської округи), до складу яких входили населенні пункти, територіальні координати та назви яких змінено згідно з сучасним АТУ; де відображено: 21 райцентр із ≈ 100 назв населених пунктів, у яких йдеться про:

- кількісний склад населення за національністю;
- промисловість;
- навчальні заклади;
- будинки культури та бібліотечні установи;
- ведення сільського господарства в тому чи іншому населеному пункті району.

Список поселень Київщини / Виконавчий комітет Київської губерніальної ради робітничих, селянських та червоноармійських депутатів. – Київ : Вісник Київ. губвиконкому, 1924. – XIX, 2, 154 с.

У даному довіднику відображено: міста, села, хутори, урочища, які раніше входили в межі Київщини та існували як окремі населені пункти. Деякі села були навіть районними центрами, які згідно з сучасним АТУ зникли або змінили свою назву чи адміністративні координати.

У таблицях вказані дані перепису населення кожного населеного пункту за 1923 рік.

Памятная книжка Киевского учебного округа на 1912/13 учебный год. Ч. 1. Ч. 2 / Управления Учебного Округа. – Киев : И. Н. Кушнерев и К , 1913. – [740] с.

У даному джерелі йдеться про Київську навчальну округу [як навчально-адміністративну одиницю, що об'єднувала навчальні заклади Київської, Подільської, Волинської, Чернігівської та Полтавської губерній], де зазначені деякі населені пункти зокрема Київської губернії, що існують і нині або, згідно з сучасним АТУ, зникли чи змінили свою назву, адміністративні координати.

Золоте сузір'я Київщини : путівник / Київська обласна туристична агенція ; авт.-упоряд. С. В. Васильонок. – Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2008. – 262 с. + 30 с. іл. – (Київщина туристична). – Укр. та англ. мовами.

Київщина туристична : путівник / ред. В. Г. Романчишин. – Київ : Світ успіху, 2009. – 462 с.: фот.

У цих двох путівниках відображено населені пункти Київської області, де йдеться про археологічні, історичні, етнографічні, архітектурно-мистецькі пам'ятки, природні парки та заповідники, давні храми та ін.

Варто зазначити: є такі джерела, які не беруться до уваги, бо вважається, що вони не стосуються історії краю, хоча в цих виданнях йдеться, наприклад, про діяльність керівників промислових підприємств й підприємницьких структур, їхні досягнення в розвитку економіки краю. Розглядаються ці джерела не лише з точки зору біографістики, а й звертаємо увагу на те, що вони несуть в собі інформацію про різні підприємства, заводи, фабрики і т. ін.; аграрний сектор (інформація про різні території, площі, які займають ті чи інші земельні угіддя); охорону здоров'я (йдеться про медичні установи); освіту (різні навчальні заклади), культуру, духовне життя (звичаї, обряди, храми, церкви...), а також про професійні успіхи людей, в тому чи іншому населеному пункті, що є важливим для краєзнавства, *це такі видання, як:*

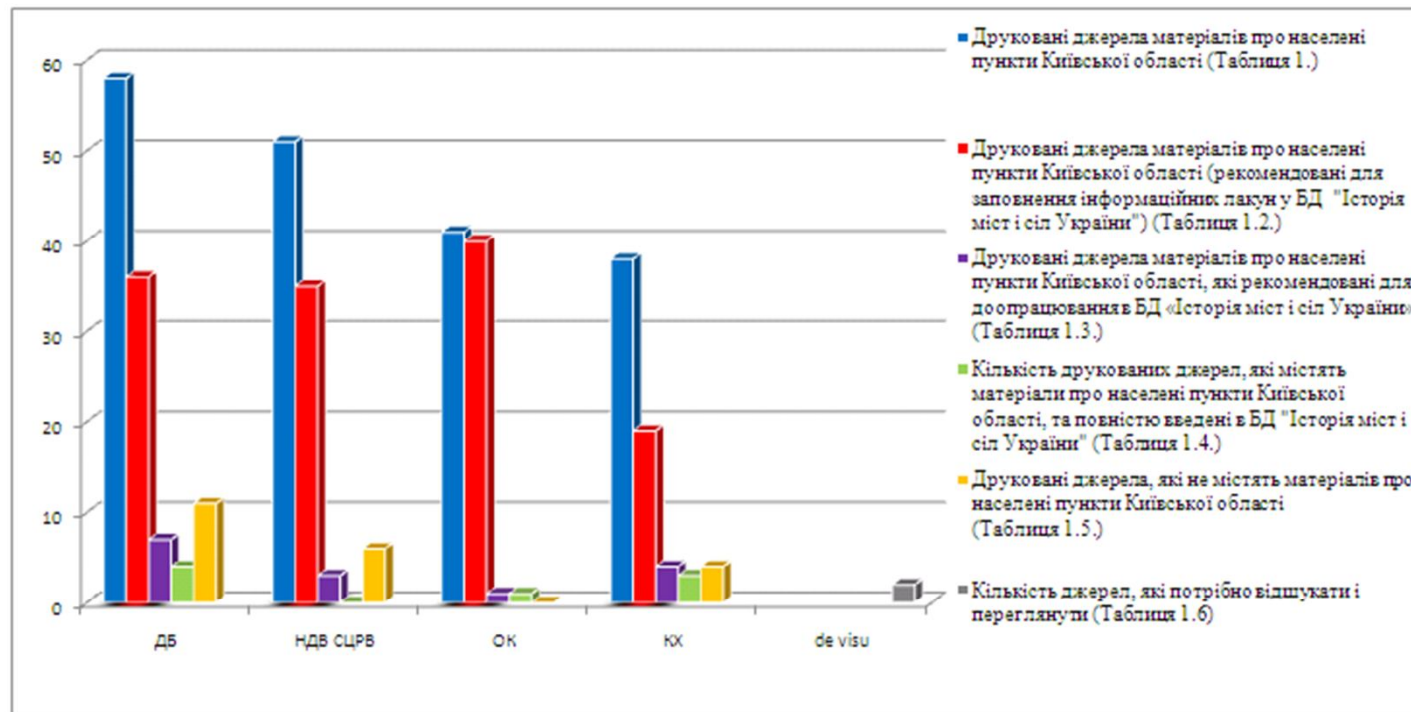
Ділова Київщина : кращі представники / авт.-упоряд. Г. І. Захарченко. – Київ : Галактика-С, 2009. – 202 с.: кольор. іл, портр., фот. кольор. – Укр. та англ. мовами.

Ділова Київщина : до 75-річчя утворення Київської області / авт.-упоряд. Г. Захарченко. – Київ: Галактика-С, 2007. – 251 с. – Укр. та англ. мовами.

Увесь процес частини дослідження вміщено у діаграмі «Таблиця 1: Друковані джерела матеріалів про населені пункти Київської області»

Діаграма «Таблиця 1.»

Друковані джерела матеріалів про населені пункти Київської області

ДБ – Відділ довідково-бібліографічної та науково-інформаційної роботи;
 НДВ СЦРВ – Науково-дослідний відділ стародрукованих, цінних та рідкісних видань;
 ОК – Відділ обслуговування користувачів;
 КХ – Відділ організації і зберігання фонду.

У діаграмі відображено кількість переглянутих та проаналізованих джерел із фонду деяких структурних підрозділів Бібліотеки і висвітлено за такими критеріями:

- друковані джерела матеріалів про населені пункти Київської області, які:
- рекомендовано для заповнення інформаційних лакун у БД «Історія міст і сіл України»;
- рекомендовано для доопрацювання в БД «Історія міст і сіл України»;
- повністю введені в БД «Історія міст і сіл України»;
- не містять матеріалів про населені пункти Київської області;
- потрібно відшукати і переглянути de visu.

По завершенню перегляду змісту документів та анотацій до відповідних джерел, фахівцями науково-методичного відділу НІБУ здійснюватиметься відбір видань до Переліку бібліографічних даних документів, рекомендованих для заповнення інформаційних лакун з історії населених пунктів Київської області у БД «Історія міст і сіл України».

У процесі нашого дослідження про джерела з історії населених пунктів з'ясовано, що виникають деякі труднощі при пошуку певного джерела, наприклад, на посилення відсканованої версії наводимо один з алгоритмів пошуку на сайті НІБУ такого джерела:

**Памятная книжка Киевского учебного округа на 1899 год.
Ч. 1: Киевская губерния / Управление Учебного Округа. – К.,
1899. – [254] с.**

У даному джерелі відображені усі існуючі на той час навчальні заклади того чи іншого населеного пункту Київської губернії; зазначені населені пункти, які згідно з сучасним АТУ зникли, змінили свою назву або адміністративні координати

У результаті виникли пропозиції щодо оптимізації розміщення інформації на головній сторінці сайту НІБУ, а саме:

виділити окремий пошук «Список колекцій»

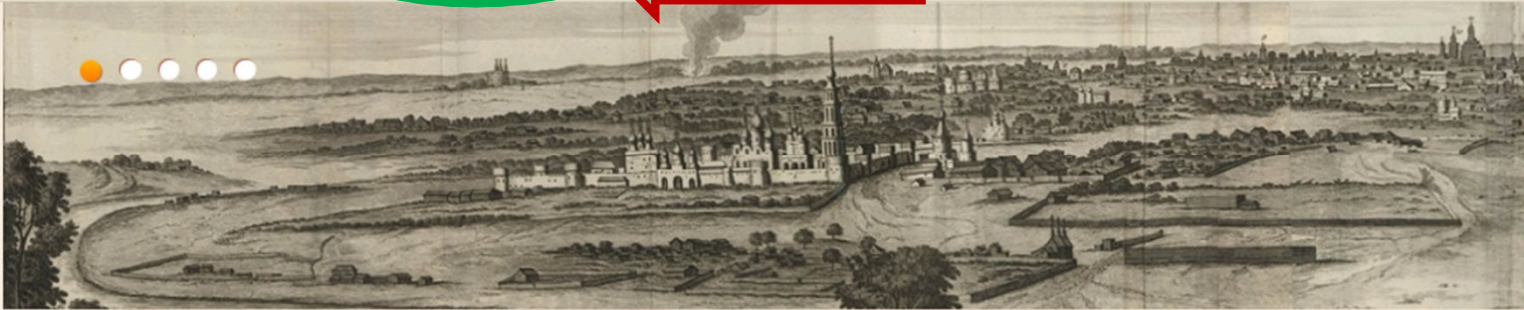
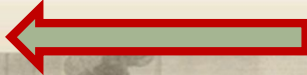
Історична спадщина України

Головна

Сайт бібліотеки

Список колекцій

Мова

ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА "ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА УКРАЇНИ" формується за принципом профільних тематичних колекцій і містить електронні документи - рідкісні та цінні видання з фонду Національної історичної бібліотеки України у форматах pdf, flash-публікацій та djvu.

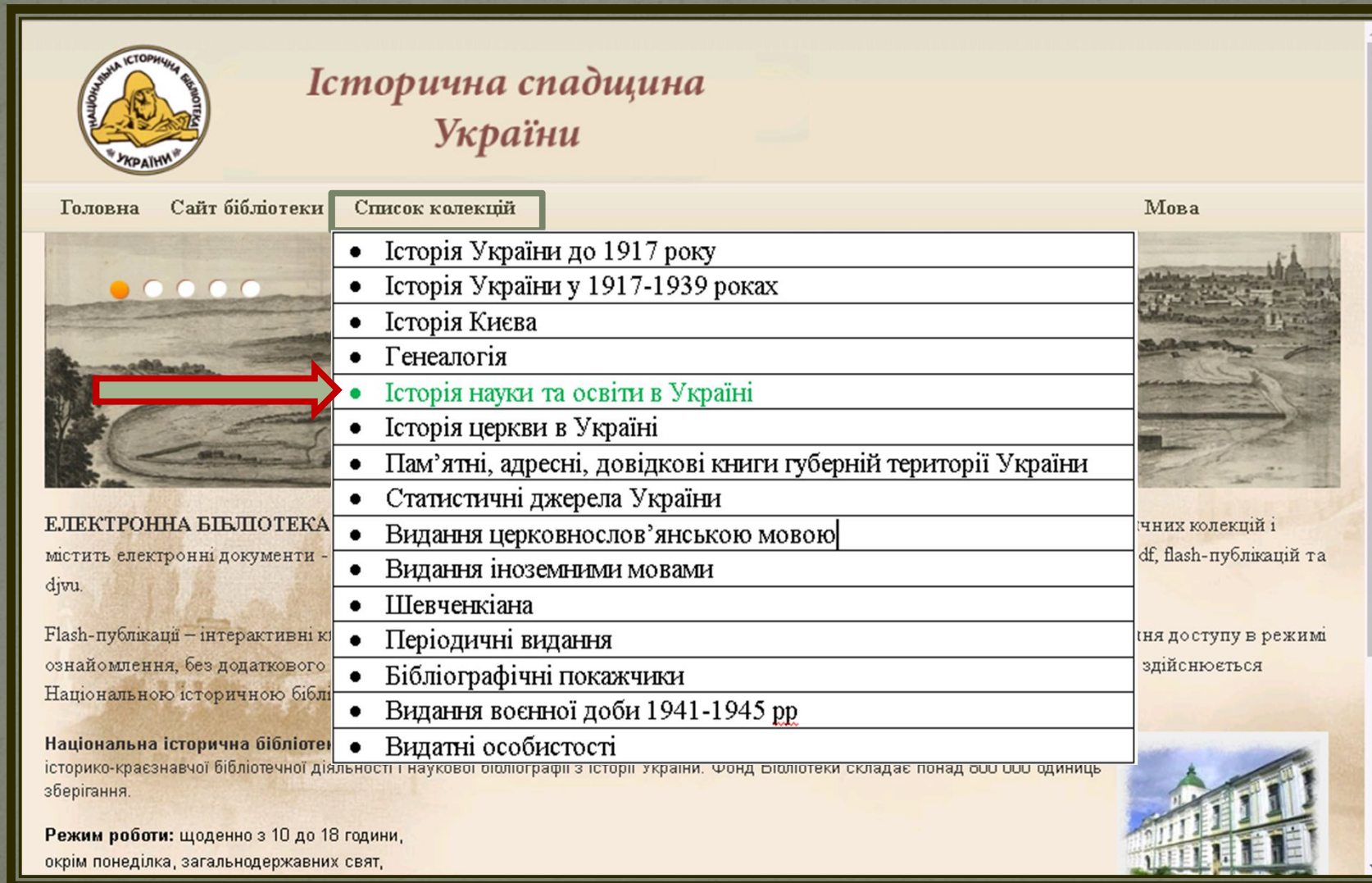
Flash-публікації – інтерактивні книги, фотоальбоми з ефектом перегортання сторінок, масштабування зображення та надання доступу в режимі ознайомлення, без додаткового навантаження на комп'ютер користувача. Створення та підтримка електронної бібліотеки здійснюється Національною історичною бібліотекою України з 2010 року.

Національна історична бібліотека України є Всеукраїнським депозитарієм історичної літератури та методичним центром в галузі історико-краєзнавчої бібліотечної діяльності і наукової бібліографії з історії України. Фонд Бібліотеки складає понад 800 000 одиниць зберігання.

Режим роботи: щоденно з 10 до 18 години, окрім понеділка, загальнодержавних свят,

з переліком назв даних колекцій, наприклад:

Історична спадщина України

Головна Сайт бібліотеки **Список колекцій** Мова

- Історія України до 1917 року
- Історія України у 1917-1939 роках
- Історія Києва
- Генеалогія
- **Історія науки та освіти в Україні**
- Історія церкви в Україні
- Пам'ятні, адресні, довідкові книги губерній території України
- Статистичні джерела України
- Видання церковнослов'янською мовою
- Видання іноземними мовами
- Шевченкіана
- Періодичні видання
- Бібліографічні покажчики
- Видання воєнної доби 1941-1945 рр
- Видатні особистості

ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА містить електронні документи - djvu.

Flash-публікації – інтерактивні колекції для ознайомлення, без додаткового встановлення програмного забезпечення. Національна історична бібліотека України

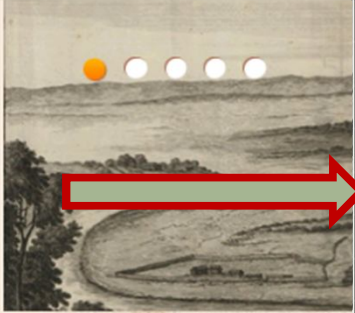
Національна історична бібліотека України здійснює історико-краєзнавчої бібліотечної діяльності і наукової бібліографії з історії України. Фонд бібліотеки складає понад 600 000 одиниць зберігання.

Режим роботи: щоденно з 10 до 18 години, окрім понеділка, загальнодержавних свят,

Мова

чних колекцій і pdf, flash-публікацій та

ня доступу в режимі здійснюється

Тобто, будь-якому користувачу необхідно максимально розкрити зміст доступної інформації, а на сайті НБУ, відображено 15 лінків відповідної тематики

УКРАЇНИ

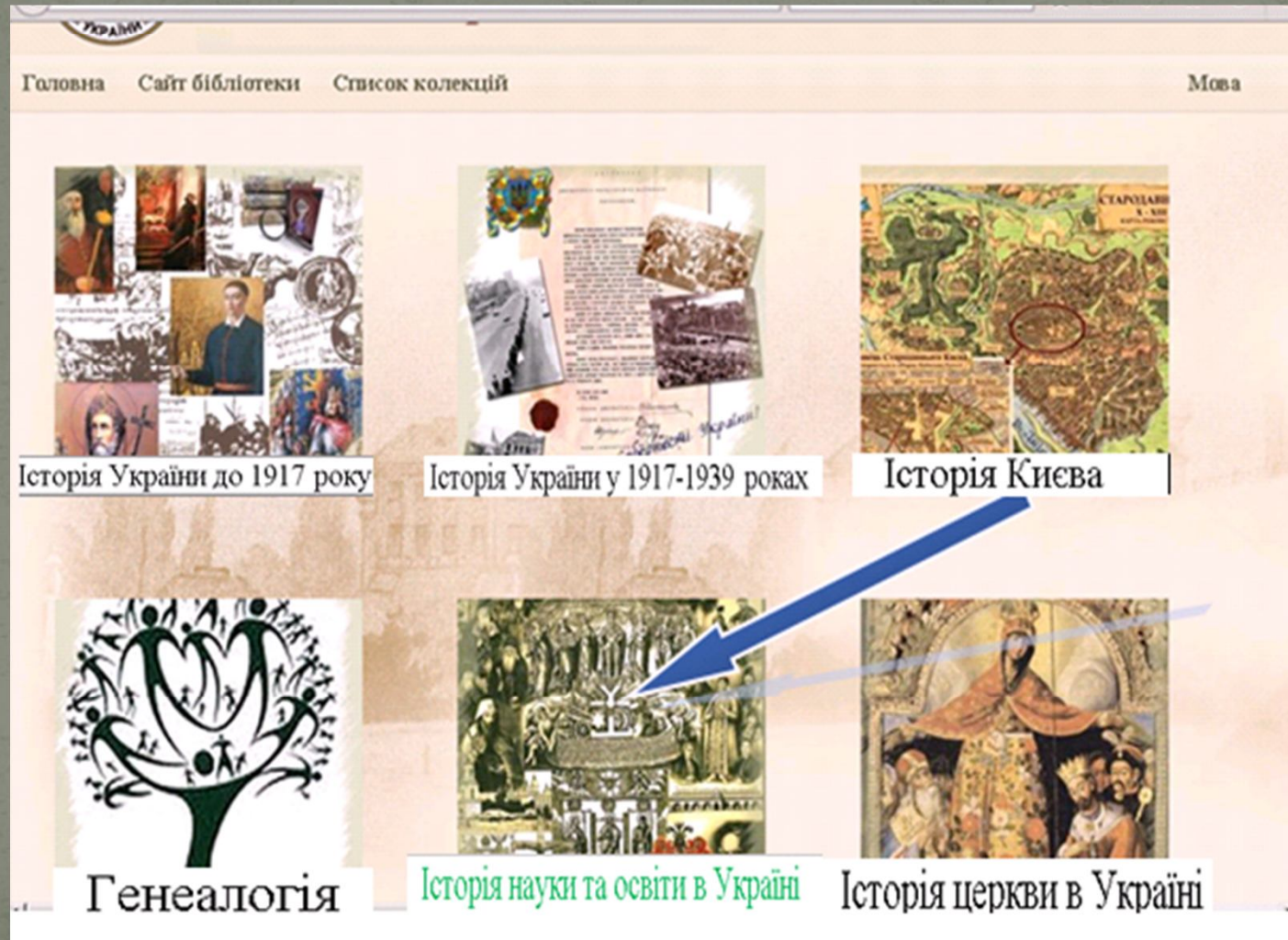
Головна Сайт бібліотеки Список колекцій Мова

Тож віддаленому користувачу нелегко віднайти джерело, адже назва колекції з'являється лише тоді, коли курсор підведений до «потрібного» зображення.

The screenshot shows a web browser window with the URL `nibu.kiev.ua/greenstone/cgi-bin/library.cgi?a=p&p=home&j=uk&w=utf-8`. The page features a navigation bar with links for "Головна", "Сайт бібліотеки", and "Список колекцій", along with a "Мова" dropdown menu. The main content area displays a grid of image thumbnails. A red arrow points to a thumbnail in the bottom row with the text "Історія науки та освіти в Україні". Other thumbnails include a collage of historical figures, a historical map titled "СТАРОДАВНІ Х-ХІІІ СКАРТА РЕКОПИ", and a stylized tree logo. The browser's address bar at the bottom shows the URL `nibu.kiev.ua/greenstone/cgi-bin/library.cgi?a=p&p=about&c=admin-co9`.

Для удосконалення розміщення інформації на сайті
НБУ, пропонуємо один з приблизних способів
відображення назв колекцій (приклад):

Історична спадщина України

[Головна](#) [Сайт бібліотеки](#) [Список колекцій](#)

[Мова](#)

пошук

книги за автором

книги за назвою

Пошук книг , що містять слова

Про цю колекцію

Ця колекція містить 59 документів. Вона була побудована 17 днів тому.

Як знайти інформацію у колекції Історія науки та освіти в Україні

Є декілька способів шукати інформацію в цій колекції:

- шукайте певні слова, які містяться в тексті, натискаючи на кнопку Пошук
- переглядайте документи за автором натискаючи кнопку "книги за автором"

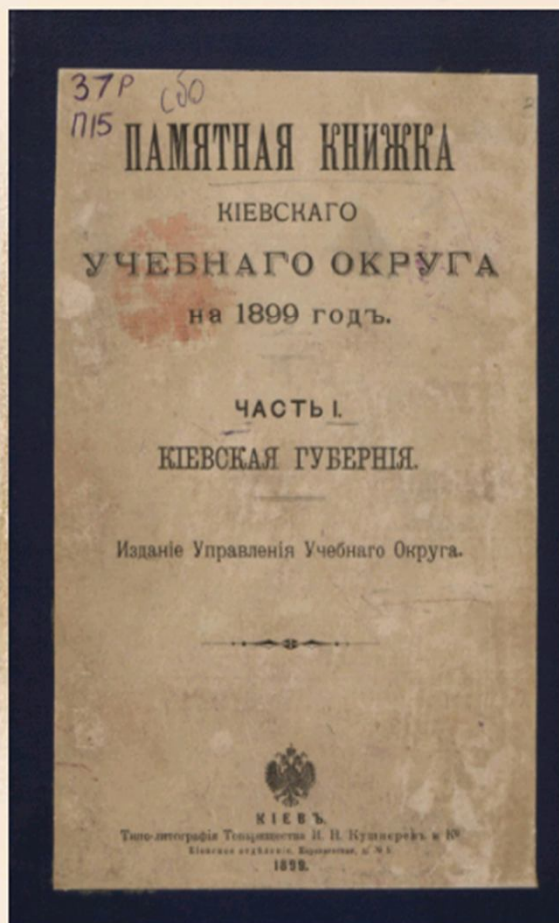
пошук

книги за автором

книги за назвою

Памятная книжка Киевского учебного округа на 1899 год, Ч. 1

[Показати електронну версію книги](#)

Назва: **Памятная книжка** Киевского учебного округа на 1899 год, Ч. 1

Місце видання (вказане на книзі): К.

Місце видання (сучасна назва): Київ

Рік видання : 1899

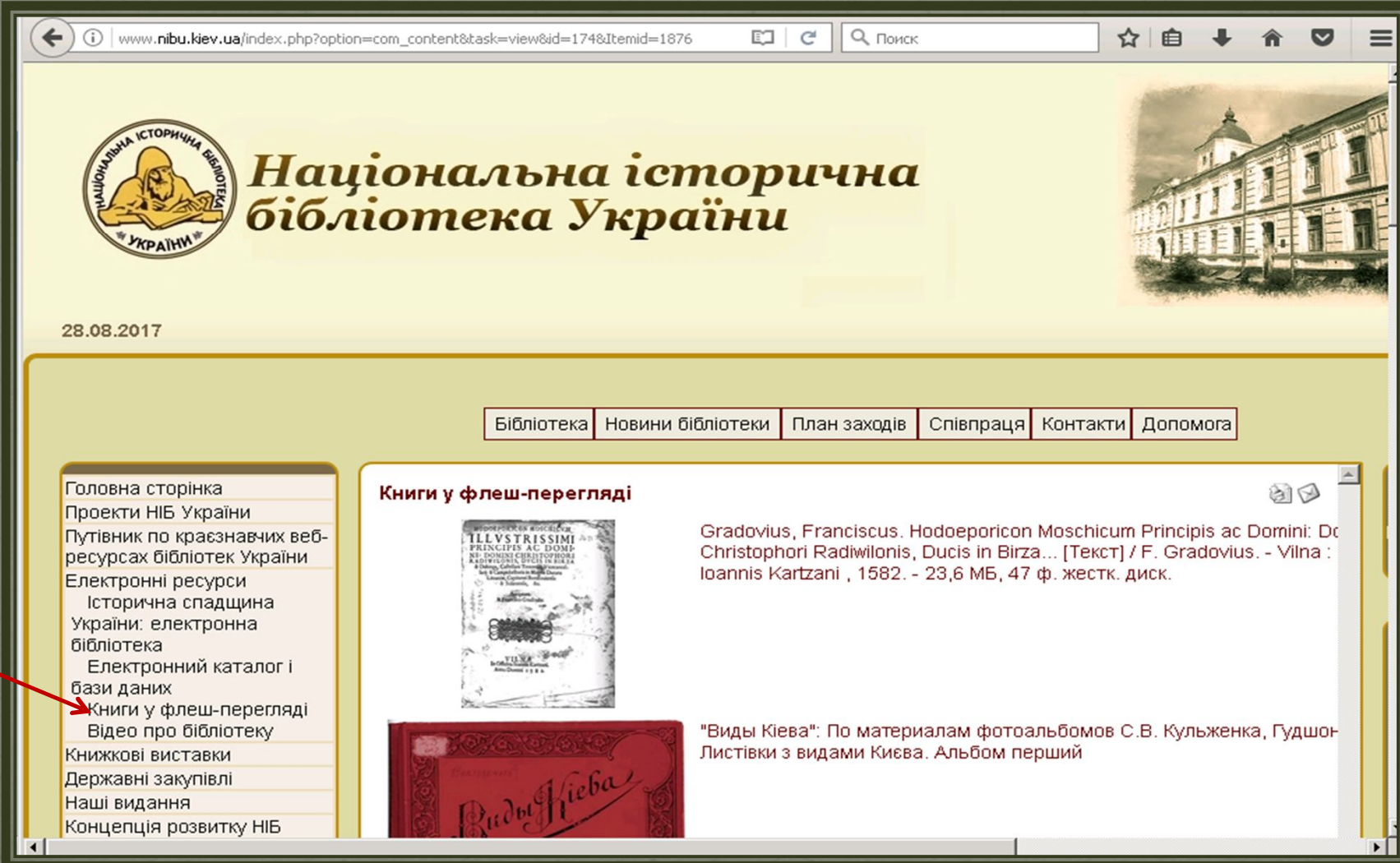
Ключові слова: ІСТОРІЯ НАУКИ ТА ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Місце оцифрування: Національна історична бібліотека України

Рік оцифрування: 2013

Власник: Національна історична бібліотека України

Також варто звернути увагу, що на головній сторінці НІБУ є ще електронний ресурс Книги у флеш-перегляді, де розміщено лише 6 відсканованих джерел, що створює інформаційний «шум» при пошуку електронної версії документу:

The screenshot shows the website of the National Historical Library of Ukraine (NIBU). The browser address bar displays the URL: www.nibu.kiev.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=174&Itemid=1876. The page features the library's logo on the left, which includes a figure reading a book and the text "НАЦІОНАЛЬНА ІСТОРИЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ". To the right of the logo is the title "Національна історична бібліотека України" and a photograph of the library building. Below the header, the date "28.08.2017" is displayed. A navigation menu contains the following items: "Бібліотека", "Новини бібліотеки", "План заходів", "Співпраця", "Контакти", and "Допомога". On the left side, there is a vertical menu with the following links: "Головна сторінка", "Проекти НІБ України", "Путівник по краєзнавчих веб-ресурсах бібліотек України", "Електронні ресурси", "Історична спадщина України: електронна бібліотека", "Електронний каталог і бази даних", "Книги у флеш-перегляді" (highlighted with a red arrow), "Відео про бібліотеку", "Книжкові виставки", "Державні закупівлі", "Наші видання", and "Концепція розвитку НІБ". The main content area is titled "Книги у флеш-перегляді" and contains two entries. The first entry features a book cover with the title "ILLVSTRISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI CHRISTOPHORI RADIWILONIS, DUCIS IN BIRZA..." and the author "F. Gradovius. - Vilna : Ioannis Kartzani, 1582. - 23,6 МБ, 47 ф. жестк. диск." The second entry features a red book cover with the title "Виды Киева" and the subtitle "По материалам фотоальбомов С.В. Кульженка, Гудшо-Листівки з видами Києва. Альбом перший".

*Національна історична
бібліотека України*

Дякую за увагу